

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

חֵמְדַת יָמִים

HEMDAT YAMIM

פְּרֻשֶׁת הַשָּׁבוּעַ בַּשְּׁלַח תשפ"ב

וְחֻמְשֵׁים עָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

מה פשר ההכרזה: "וְחֻמְשֵׁים עָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם"? (שמות י"ג ח).

קולמוסים רבים נשתברו תוך ניסיון לביאור. נביא, כדרכנו, את פירושי הראשונים. נאחז, בענווה, בשולי גלימותיהם ונציע בעקבותיהם תובנה חדשה.

אונקלוס תרגם "ומזרזין". לשורש "זרז" בארמית, קשה למצוא מקבילה מדויקת בעברית. ניתן להציע באופן כללי: חלוצים, מוכנים, חגורים, מזויינים, גבורי חיל. נראה שהמכנה המשותף בין הנ"ל הוא: מי שמוכן היטב למשימה ולאתגר.

התרגום ירושלמי מוביל לכיוון אחר: "מְזוּיָיִן בְּעֹבְדָא טְבָא", כלומר מצוידים ברכוש רב (כמובטח עוד מימי אברהם).

המיוחס ליונתן לוקח אותנו לכיוון נוסף: "וְכָל חַד עִם חַמְשָׂא טַפְלִין", כלומר לכל זוג הורים שיצא ממצרים היו חמישה צאצאים.

חז"ל במדרש ביארו אחרת לגמרי, בכיוון שלילי. לכל הדעות במדרש זה, רק מעטים זכו לצאת ממצרים. למרבה 20% ולממעט 0.5%: "וחמושים עלו בני ישראל אחד מחמשה וי"א אחד מחמשים וי"א אחד מחמש מאות עלו... ואימתי מתו בשלשת ימי אפלה"

(מכילתא דרבי ישמעאל בא - מסכתא דפסחא פרשה יב).

רש"י (ס) פירש בעקבותיו של אונקלוס: "וחמשים - אין חמושים אלא מזויינים... ומקרא זה לא נכתב כי אם לשבר את האוזן, שלא תתמה במלחמת עמלק ובמלחמות סיחון ועוג ומדין, מהיכן היו להם כלי זיין שהכום ישראל בחרב", כך גם נכדו הרשב"ם (ס). לדעה זו בני ישראל יצאו ממצרים מוכנים לקרב נגד הצבא המצרי.

עיינו בדברינו **בפרשת ויחי תשפ"ב**, שם בררנו מה משמעות הביטוי "פְּקֹד יִפְקֹד". משמעותו היא גאולה לאומית לכלל העם כציבור, שבאה לידי ביטוי בעצמאות, הזכרנו גם כי צבא מאורגן שיש לו שרשרת פיקוד מובנת וקבועה הוא אחד התנאים ההכרחיים לעצמאות. לכן ברור מדוע בפסוק הבא (שם יט) מופיע שוב ביטוי זה.

כמה פסוקים מאוחר יותר מופיע שוב ביטוי יחידי "וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִצְאִים בְּיַד רָמָה" (שם י"ד ח).

גם הוא מבטא שאיפה לעצמאות ויציאה לחירות.

אם אכן דברינו נכוחים, נבין גם ביטוי שמופיע שלש פעמים בשתי הפרשיות הסמוכות, החותמות את פרשת בא, פרשת "קדש ליי" ופרשת "והיה כי יביאד", שזכו להיכנס לתפילין. וז"ל הכתוב:

"קִדְשׁ לִי כָל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רֶחֶם ... וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם זְכוֹר אֵת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יִצְאֶתֶם מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים כִּי בַחֲזֹק יָד הוֹצִיא יְקֹנָק אֶתְכֶם מִזֶּה... כִּי בְיַד חֲזָקָה הוֹצִיאֲךָ יְקֹנָק מִמִּצְרַיִם... וְהָיָה כִּי יִבְאֵךְ יְקֹנָק אֶל אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי כֹאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְךָ וְלְאַבְרָהָם וְיִתְּנָה לְךָ... וְהָיָה כִּי יִשְׁאַלְךָ בֶּןְךָ מָחָר לֵאמֹר מָה זֹאת וְאַמְרָתְךָ אֵלָיו בַּחֲזֹק יָד הוֹצִיאָנוּ יְקֹנָק מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים" (שם י"ג פסוק ב - יד).

אנחנו רגילים לבאר ביטויים אלה, כמי שעוסקים בגבורתו של בורא עולם, שהוציא את בני ישראל ממצרים בכוחו הגדול. בעקבות אונקלוס, רש"י ורשב"ם נסביר אחרת. הכוונה המקורית הייתה להוציא את בני ישראל **בְּיַד רָמָה, בַּחֲזֹק יָד וּבְיַד חֲזָקָה**, לא כמי שבורחים ופוחדים שירדפו אחריהם. בני ישראל היו אמורים להתייבב מול הצבא המצרי, ובסייעתא דשמיא להביסו, כך היה ראוי להסתיים המהלך של היציאה לחירות, ביד רמה ובראש מורם. לכן יתכן להציע, כי ההמשך היה אמור להיות צעדה מרשימה בדרך הקצרה לארץ ישראל, תוך מעבר בארץ פלישתים. דא עקא, כאשר הצבא המצרי התקרב, נפל מוראו על עם העבדים שיצא ממצרים, במקום לצאת **בְּיַד רָמָה, בַּחֲזֹק יָד וּבְיַד חֲזָקָה**, הם שינו כיוון מבחינה רוחנית, הפחד הנורא השתלט עליהם:

"וַיִּירָאוּ מֵאֵד וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל יְקֹנָק: וַיֹּאמְרוּ אֵל מֹשֶׁה הַמִּבְלִי אֵין קְבָרִים בְּמִצְרַיִם לְקַחְתָּנוּ לְמוֹת בְּמִדְבָּר מֵה זֹאת עָשִׂיתָ לָנוּ לְהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם: הֲלֹא זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֵלֶיךָ בְּמִצְרַיִם לֵאמֹר חַדְל מִמְּנוּ וְנַעֲבֹדָה אֶת מִצְרַיִם כִּי טוֹב לָנוּ עֲבַד אֶת מִצְרַיִם מִמָּוְתוֹ בְּמִדְבָּר" (י"ד י - יב). התבוסתנות תפסה את מקום השאיפה לעצמאות.

לכן, רק מחוסר ברירה, נאלץ משה רבנו להכריז: "יְקֹנָק יִלְחֶם לְכֶם וְאַתֶּם תַּחְרוּשׁוּן" (שם, שם יד).

כאן נזרעו זרעי חטא המרגלים, שעייב את העצמאות והכניסה לארץ שנות דור - ארבעים שנה.

לפי הסברנו, הפסוק הפותח את פרשת בשלח, הוא כותרת סיכום למה שאירע בסופו של יום:

"וַיְהִי בְשַׁלַּח פְּרֻשָׁה אֶת הָעָם וְלֹא נָחַם אֱלֹהִים דְּרַף אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא כִּי אָמַר אֱלֹהִים פֶּן יִנָּחַם הָעָם בְּרֹאֲתָם מִלַּחְמָה וְשָׁבוּ מִצְרַיִמָּה",
זו לא הייתה התכנית המקורית. הכוונה הייתה לעבור את כל הדרך **חֻמְשֵׁים, בְּיַד רָמָה וּבְיַד חֲזָקָה!**

בשבוע הבא נחזור לנושא הקודם, נסביר מדוע לא התקבלה טענתם של כלב וצאצאיו למלכות, ומדוע דוד היה זה שזכה לייסד את מדינת היהודים העצמאית הראשונה?

לע"נ מר משה וסרצוג כי בתשרי תשפ"א	לע"נ הרב ראובן ויחיה לאה אברמן טי בתשרי תשע"ו / כי בתשרי תשפ"ב	לע"נ הרב שלמה מרזל יי באייר תשע"א	לע"נ זליג ושרה ונגרובסקי כ"ה בטבת תשפ"ב / י בתמוז תשע"ד
לע"נ הרב אשר וגבי סוזן וסרטיל ט"ז בכסלו / אלול תש"ף	לע"נ ר' מאיר וגבי שרה ברקפלד (שרה - ט"ז בטבת תש"ף)	לע"נ חיים לייב בן מיכאל קרייסל ב' בשבט	לע"נ מר יצחק טרשנסקי כ"ח באדר תשפ"א
לע"נ נועה רבקה בת מלכה ברכה ומשה	לע"נ ר' אליהו כרמל וגבי מלכה טויבע כרמל חי באייר תשע"ו / י"א במנחם-אב תשס"ט	לע"נ יחזקאל ומרת חנה צדיק י"א באייר תשע"ו / י"ט בתשרי תשפ"א	לע"נ ר' אברהם ומרת גיטה קליין י"ח באייר / ד' באב

לע"נ הרב שמואל כהן, שבט תשפ"א

לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

Eretz Hemdah

2 Bruriya St. POB 8178 Jerusalem 91080
Tel: 972-2-5371485 Fax: 972-2-5379626

ארץ חמדה, ע"ר

רח' ברוריה 2 ת.ד. 8178 ירושלים 91080
טל' 02-5371485 פקס: 02-5379626

www.erezhemdah.org info@erezhemdah.org

ניתן לקרוא את הדברים גם באתר האינטרנט

חמדת שנת השבע

הרב בצלאל דניאל – ראש תוכנית מורנו מבית 'ארץ חמדה'

הפסד בגרמא, ומחשבות על פח שמטיה

בשבועות האחרונים למדנו על תפיסות מחשבתיות העומדות בבסיס איסור "לאכלה" – ולא להפסד. הצגנו שלוש תפיסות מרכזיות:

א. תפיסת הקדושה שבפירות: פירות השביעית קדושים, אסור לפגוע בקדושה זו.

ב. תפיסת ה"קידוש הקהילתי": פירות השביעית נועדו לשימוש משותף של כולם. כל פעם שאנו לוקחים מהשלחן הציבורי, עלינו להתחשב בכך שאכילתנו מונעת את שימושם של האחרים. אין בכך אמירה של הימנעות מאכילת פירות השביעית; זכותנו ואף מומלץ שנאכל מפירות אלו לשובע נפשנו. אך אם איננו מנצלים את הפירות כראוי, הרי שפגענו בזכות השימוש של האחרים באופן שאינו מוצדק.

ג. תפיסת "שלחן גבוה": הקב"ה מזמין אותנו לאכול על שלחנו, על ידי כך שהוא מזכיר שהארץ כולה שלו, יד אדם לא תהיה שותפה ביצירת הפירות בשנה זו, וכולם מוזמנים לאכול מפריה ולשבוע מטובה. עלינו לכבד את המעמד המיוחד, ולא לנצל את מה שמוגש לנו שלא באופן לו הפירות מיועדים.

נפקא מינה אפשרית בין התפיסות הללו היא השאלה אם מותר לגרום לפירות להתקלקל.

מצד קדושת הפירות, לכאורה האיסור הוא הפגיעה הפעילה בפירות. על פניו פגיעה בגרמא פחות מבה את קדושת הפירות.

מצד הזכות הציבורית בפירות על פניו אין זה משנה אם הפגיעה היא פעילה או סבילה. משל למה הדבר דומה: לאדם שלקח הרבה אוכל בקידוש הקהילתי, הרבה מעבר מכדי מחסורו. מבחינת החברה, אין הבדל בין השלכת האוכל היתר לפח ובין השארת האוכל להתקלקל במקומו. כך או כך, האדם בזבז את האוכל של החברה.

כאשר דנים על הפסד פירות שביעית בגרמא, חשוב להבחין בין מספר סוגים שונים של 'גרמא':

1. הנחת הפירות להתקלקל, ללא מגע יד אדם: במשנה (שביעית ב, י) נאמר שאסור להצניע את הדלעת לזרע. מפירוש המשנה עולה שהכוונה היא שמכיוון שלחברה יש זכות בדלעת הזו, אסור לאדם הפרטי להחליט להשאיר את הדלעת אצלו ללא שימוש בכדי לנצל את זרעיו בהמשך, למרות שהוא אינו פוגע בדלעת באופן פעיל. ברם, בהלכות הרמב"ם כותב שהאיסור הוא מפני שאסור לאסוף ספיחים בשביעית (לנושא הספיחים בעזרת ה' נקדיש סדרת טורים בעתיד). לא ברור אם הרמב"ם חזר בו, וסבור שאין איסור להותיר פרי להתקלקל.

2. הנחת הפירות במקום בו כוחות הטבע ימהרו את קלקולם: בירושלמי (שביעית ז, א) נאמר שמותר להניח את קניבת הירק על הגג, שם היא תתייבש, למרות שהיא קדושה. משמע שמותר לחשוף את פירות השביעית לכוחות הטבע, למרות שחשיפה זו תגרום לפירות להתקלקל מהר יותר. ברם, החזון איש מבאר שמציאותית אם הקניבה תתייבש, הקלקול דווקא יהיה איטי יותר. כך שלא ברור אם ניתן להסיק משהו מגמרא זו לנידונו.

3. הנחת הפירות במקום בו יש צפי של פגיעה של אחרים: הרמב"ם פוסק תוספתא בה נאמר שאין חובה למנוע מכך שבהמות יאכלו את פירות השביעית, מפני שנאמר "ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכול. משמע מדבריו שאילו היה מדובר במפגע שונה, הייתה חובה למנוע את הפגיעה הפעילה של אחרים בפירות השביעית.

4. פעולה שהיא עצמה גורמת לקלקול, אך הקלקול הוא טבעי ואינו מיידי: בירושלמי (ט, א) נאמר שמותר לחתוך את עלי הארטישוק במקומם, מכיוון שהם "אבודים מאליהם". לא ברור אם הכוונה היא שהחיתוך אינו פוגע בעלים, אלא רק גורם לכך שיתקלקלו בעתיד, ואין איסור לפגוע באופן "גרמאי" שכזה, או שהכוונה היא שכך או כך העלים עתידים להירקב, כך שהחיתוך אינו משמעותי דיו בכדי שיהיה אסור.

למעשה, הרב קנייבסקי והחזון איש פוסקים כך: אין חובה לשמור על הפירות, כך שאין חובה להכניס את הפירות למקרר. מצד שני, הם פוסקים שישנה חובה להניח את הפירות במקום בו לא ייגרם קלקול. לדוגמא, במקום בו ילדים צפויים לשחק עם הפירות. אין חובה לבצע פעולה שתאריך את חיי המדף של הפירות, אך יש לבצע פעולות שימנעו את הפגיעה הפעילה בפירות. יש לציין שלמרות זאת, הם מתירים לתת לילדים את הפירות לאכילה, למרות שילדים נוטים שלא לנצל את הפירות כראוי באכילתם, מכיוון שזו דרך אכילתם.

דיון זה משפיע מאוד על שאלת פח השמטיה.

הגרש"ז פוסק שאסור להכניס את פירות השביעית לאשפה הציבורית עד שיתעפשו, מפני שפגעי האשפה דוחסים את האשפה. הכנסת הפירות לאשפה מניחה אותם במקום בו בהכרח יבואו אנשים וישמידו אותם.

הראי"ה קוק אוסר את השלכת שיירי פירות שביעית (הראויים לאכילה) ולשים אותם באשפה, לא מפני קלקול עתידי, אלא מפני שברגע הנחת האשפה פח אנשים מיד נרתעים מאכילת הפירות. הרב יהודה עמיחי פוסק שיש להבחין בין הנחה באופן שבא במגע עם זבל אורגני אחר, הפוגע בפרי מיידי (ואף גורם לו להירקב מהר יותר) ובין הנחת הפרי באופן שאינו ממאיס אותו.

מסיבה זו, הרב יעקב קנייבסקי (ה'קהלות יעקב') התנגד לפח השמטיה. הנחת שיירי פירות שביעית יחד זה על זה גם גורמת לקלקול מהיר יותר, וגם ממאיסה את הפירות באופן מיידי. לאור דבריו, הרב אשר וייס פוסק שניתן לשים את השאריות, בנפרד, בשקיות ניילון בתוך האשפה הרגילה, ולהמתין עם הוצאתה עד שיתחילו להירקב (אך די בתחילת רקבון, אין צורך שיירקבו יותר). הרב אלישיב חולק על כל זאת. בתחילת הדברים הצענו שהסוברים שאיסור הפסד מבוסס על זכות האחרים בפירות יחמירו יותר ביחס לגרמא. אך לעניין אשפה, הרב אלישיב אומר שזו סברא לקולא. מכיוון שמדובר בשאריות שבלאו הכי יירקבו, ואיש לא יאכל אותם, החברה לא נפגעת מכך שהשמתם בידיים. כל ההנחה שצרכים להיזהר ולא לפגוע בהם בצורה ישירה מבוססת על תפיסה של קדושה בפירות. מכיוון שהרב אלישיב פוסק שעיקר איסור הפסד מבוסס על זכות החברה בפירות, הוא מתיר להשליך את השאריות ישירות לאשפה הרגילה.

חַמַּדַּת הַדֶּף הַיּוֹמִי

מצווה שבאה לידך עשה / מועד קטן ט

הרב עקיבא כהנא

הגמרא מביאה קושיה בין שני פסוקים: "כתיב פלס מעגל רגלך וכל דרכיך יכנו", וכתוב "ארח חיים פן תפלס"? לא קשיא: כאן - במצוה שאפשר לעשותה על ידי אחרים, כאן - במצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים.

על איזה מקרה מדברת הגמרא? רש"י פירש שהשאלה היא האם לשקול מצווה כנגד מצווה אחרת ולהחליט איזו מהן עדיף לעשות, או לעשות את המצווה שבאה לידך ולא לחשב איזו מהן עדיפה? ופתרון הגמרא הוא שאם ניתן לעשות את המצווה על ידי אנשים אחרים, הרי שיש לשקול איזו מצווה לעשות אבל אם לא ניתן לעשות את המצווה על ידי אנשים אחרים יש לעשות את המצווה שכעת, ולא לומר שאולי היא קלה מהמצווה שתבוא במקומה.

המהרש"א (ד"ה כאן במצווה) מקשה על דברי רש"י שבכמה מקומות בש"ס אנחנו רואים שמצווה גדולה דוחה מצווה קטנה, כמו למשל שמצוות קבורת מת מצווה דוחה את מצוות הפסח או מצוות ברית מילה, לכן הוא מפרש אחרת שאפילו במצווה שבאופן עקרוני דוחה את חברתה והיא חשובה ממנה, כמו מת מצווה שדוחה מצווה אחרת, למרות זאת אם אפשר לעשותה על ידי אחרים לא תדחה את המצווה האחרת. למעשה, ניתן לתרץ באופן פשוט את קושיית המהרש"א שכן רש"י לא אומר שמצווה גדולה לא דוחה מצווה קטנה, אלא רק שאם יש מצווה קטנה יותר, שנמצאת כעת לפניך יש לבצע אותה.

בשו"ת רדב"ז (ד, יג) דן בשאלה לגבי אדם שנמצא בבית כלא של גוים, והבטיחו הגוים להוציא אותו, באחד מהימים שהוא יכול לבחור, ושאל את הרדב"ז איזה יום עליו לבחור, משום שיש ימים שבהם ניתן לקיים מצווה מיוחדת כמו תקיעת שופר אם יצא באותו היום. הרדב"ז כתב שיש לו לעשות את המצווה הראשונה שהוא לא יכול לקיים בתוך הכלא, ויכול לקיים אותה אם יצא מהכלא, ולא משנה אם המצווה הזו היא קלה או חמורה. החכם צבי (קו) מקשה עליו כמה קושיות, אך בסופו של דבר הוא כותב שהוא רואה מקור לדבריו בסוגיה שלנו, שבה לפי דברי רש"י יש מקור מפורש לכך שאם יש מצווה קלה וחמורה לא בודקים מה המצווה הקלה, אלא עושים עכשו את מה שבא לידינו, ומשמע כדברי הרדב"ז. הנשמת אדם (א, סח, א) כתב שלדעתו החכם צבי לא ראה את המהרש"א שחלק על רש"י, ואם היה רואה אותו היה חוזר בו. המצפה איתן לסוגייתנו כתב שרש"י הבין כך גם בסוגיה בסוכה שבה נאמר שהעוסק במצווה פטור ממצווה וכתב שאדם שצריך לקבור מת יקבור אותו למרות שהוא יפסיד את קרבן הפסח בגלל זה. ומכאן רואים שעל האדם לקיים מצווה שעומדת לפניו, גם אם היא קלה, ולא לחכות למצווה חמורה שעתידה לבוא.

מהריטב"א (ד"ה כאן) מרי' ירוחם (נתיב ב חלק ה) וכן מהר"ן בשם הראב"ד נראה שהבינו שהמקרה הראשון בגמרא זהה למקרה השני, ומדובר כאן באדם הלומד תורה ושואל לאיזו מצווה להפסיק את לימוד התורה ולאיזו מצווה לא להפסיק אותו, והגמרא לא דנה כלל בשאלה איזו מצווה לקיים קודם.

סיכום: הגמרא ביארה שאדם צריך לעשות מצווה במקרה שאי אפשר לקיימה על ידי אחרים, רשי פירש שהכוונה היא במקרה שהמצווה העכשווית קלה יותר. ואילו המהרש"א הסביר שמדובר באופן שמצווה דוחה אחרת, ולמרות זאת היא לא דוחה אם אפשר לקיימה על ידי אחרים. הדיון הזה משליך על שאלה של אדם שיכול לעשות מאמץ ולקיים מצווה האם יחכה לקיים מצווה גדולה יותר.

[ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org](mailto:info@eretzhemdah.org)

מתפללים לרפואתם השלימה של:		
<p>טל שאול בן יפה גדעון בן רחל רבקה רינה בת גרונה נתנה יוסף חלילי בן רחל</p>	<p>ניר רפאל בן רחל ברכה חנן הראל הכהן בן דרורה מאירה בת אסתר אילנה בת עליה נהוראי בן רבקה נמיר</p>	<p>ישראל בן רבקה אריה יצחק בן גאולה מרים נטע בת מלכה חוה ראנלה בת פיילא רבקה בת שרה בלה</p>
בתוך שאר חולי עם ישראל		

חדש - "צפנת ישעיהו" מאת הרב יוסף כרמל

הנביא ישעיהו פעל באחת מהתקופות הסוערות והדרמטיות ביותר בחיי האומה הישראלית, תקופה של ציפייה למשיח שנשברה ברעש אדמה נורא, וחוללה גם מהפך רוחני ופוליטי. האור בקצה המנהרה הפציע שוב רק בימי של חזקיהו. צפנת ישעיהו: מעזיזה עד אחז מפגיש אותנו עם שלושה מלכים שעמדו בצומת היסטורי זה בתולדות עמנו: עזיזה, המלך שדרש את האלוהים אך לקה בצרעת בעקבות חטאו; יותם, המלך הצדיק ביותר בתולדות עמנו; ואחז, המלך אשר הכיר בקב"ה אבל לא האמין בהשגחתו.

בביאורו לנבואות ישעיהו, נצמד הרב כרמל, לדברי חכמינו וגדולי הראשונים, ומציע דרך מרתקת ללימוד תנ"ך בעקבות חז"ל. קריאה זו מבהירה את התכנית האלוהית ומבררת סוגיות עקרוניות באמונה. צפנת ישעיהו מגלה לקורא את משמעות הנבואות לדורו של הנביא ואת הרלוונטיות שלהן לדורנו.

לרכישה

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ב)

Lima, Peru

לימה, פרו
אייר תשנ"א

חצאית מכנס לנשים

שאלה

במקומותינו נפוץ לבוש האשה הנקרא מכנס-חצאית. הבגד נראה כחצאית לכל דבר וכלל אינו ניכר שבמכנס מדובר. צניעותו מרובה, במיוחד במצב ישיבה. האם מותר לאשה ללבוש בגד זה?

תשובה

מותר לאשה ללבוש בגד שנקרא "חצאית-מכנס".

יש לבחון כל בגד בשני מישורים: א. גדרי צניעות; ב. דין "לא ילבש".

א. כפי שהנדך מציין, אין כאן בעיה של צניעות, ויתרה מזו, בגד זה צנוע מחצאית רגילה. עם זאת ודאי שגם כאן יש להקפיד שהבגד לא יהיה צר והדוק לגוף, או קצר, כשם שיש להקפיד על כך בחצאית רגילה.

ב. ודאי שאין זה נחשב לכלי גבר, ויתרה מזו, אם גבר ילבש בגד כזה, ודאי שיעבור על איסור "לא ילבש".

לכאורה היינו מתירים - לפי סברות אלו - גם מכנסיים הגזורים בגיזרה מיוחדת לנשים, אלא שכאן נכנסנו למחלוקת פוסקים¹ שמכל מקום לכתחילה כולי עלמא אוסרים. אמנם אין נדון דידן דומה לזה, מכיוון שגם האוסרים² מתייחסים למכנסיים כאל "עשויים מתחילה לעבירה", וסוף סוף שם מכנסיים עליהם, ולכן הם נחשבים לכלי גבר, ועדיין קיים הטעם "שלא תלבש אשה שמלת איש ותשב בין האנשים". וכן לסברה השניה שהעלו³ שהם בגדי שחץ ומעוררי הרהורי-עבירה. ואלו בנדון דידן שבו מדובר בבגד שאינו מושך תשומת-לב וגם אין שם מכנסיים עליו, ודאי שיהיה מותר.

אין היתר זה אמור לגבי סתם מכנסיים רחבים, אלא לגבי מכנסיים הנראים ממש כחצאית, וכמתואר בשאלה.

¹ בשו"ת "מנחת יצחק" (ח"ב סי' קח) העלה לאסור, ובשו"ת "יביע אומר" (ח"ו יורה דעה סי' יד ס"ק ז), העלה להתיר אך לכתחילה אסר מדיני צניעות.

² "מנחת יצחק" הני"ל.

³ "יביע אומר" הני"ל.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

גם אני מאשר:
הרב שאול ישראלי

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

לע"נ שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל נלבי"ע סיון תשע"ט	לע"נ רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג	לע"נ גב' לורין הופמן ז"ל	לע"נ חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלבי"ע ז' בתשרי תשע"ה	לע"נ סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלבי"ע כ"ד בחשוון תשע"ח
---	---	--------------------------------	---	---

לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הייך

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן,
יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה"

הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניצבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח ובירור מקיפים במקורות. בין הנושאים הנדונים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון, מדיניות פסקלית ומונטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה, כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד.

זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראלי של מכון ארץ חמדה.

לרכישה